

Fictie samengevat voor vwo+ ~ SKO

Inhoud

Hoofdgenres:	2
Tijd en opbouw	3
Perspectief en vertelsituaties	5
Spanning	6
Personages	7
Ruimte	8

Hoofdgenres:

Proza → epiek

Poëzie → lyriek

Toneel → dramatiek

HOOFDGENRE →	PROZA	TONEEL
GENRES:	roman	tragedie
	novelle	komedie
	verhaal	

HOOFDGENRE →	PROZA	POËZIE	TONEEL
SUBGENRES:	Sprookjes	ode	musical
	oorlogsroman	lied	opera
	liefdesverhalen	limerick	operette
	detectives	haiku	cabaret

Tijd en opbouw

- **Tijd waarin een verhaal zich afspeelt.**
Je kunt de mensen goed begrijpen als je weet wanneer het verhaal zich afspeelt.
- **Verteltijd**
de tijd die nodig is om een verhaal te vertellen (geven we aan in pagina's)
- **Vertelde tijd**
De hoeveelheid tijd die verstrijkt in het boek.
- **Telling**
Als het verhaal in grote lijnen verloopt. Afstandelijk (panoramisch) vertellen.
- **Showing**
Het gedetailleerd en uitgebreid beschrijven van het verhaal. Je maakt precies mee wat er gebeurt op dat moment in het verhaal. Dichtbij (scenisch) vertellen.
- **Verteltempo**
Bij de overgang van showing en telling verandert het verteltempo
→ versnelling (tijdsverdichting)
of vertraging
- **Tijdsprong**
Onbelangrijke gebeurtenissen worden helemaal weggelaten. Bij veel tijdsprongen of terugblikken krijgt het verhaal een fragmentarisch karakter. Hierdoor moet je zelf meer verbanden leggen tussen de fragmenten.
- **Chronologische volgorde**
Zoals de tijd in werkelijkheid verloopt.
- **Niet-chronologisch**
→ terugblik of flashback
→ vooruitblik of flash forward
- **Terugwijzing (retroversie)**
Hoofdpersoon denkt terug aan iets, maar de tijd in het verhaal wordt hierdoor niet onderbroken.
- **Vooruitwijzing (anticipatie)**
Het verhaal vertelt iets over wat later zal gebeuren.
- **Tijdsperspectief**
→ verteller weet al wat er gebeurd is en vertelt dat.
→ verteller weet dat niet en beleeft mee wat er gebeurt.

- **Ab ovo**
Rustig en inleiding begin van een verhaal
- **In medias res**
Een verhaal begint midden in de gebeurtenissen
- **Motorisch moment**
Vanaf dit punt worden de stroom van de gebeurtenissen in het verhaal in gang gezet.
- **Open einde**
Het is onzeker hoe het verhaal afloopt en of de hoofdpersoon zijn problemen opgelost heeft.

- **Gesloten einde**
Je weet of de hoofdpersoon zijn problemen opgelost heeft. Het kan gelukkig of droevig eindigen.
- **Cyclische opbouw**
Het verhaal eindigt op hetzelfde punt als waar het begonnen is. De tussenliggende gebeurtenissen zijn dus een grote terugblik.
- **Verhaallijn**
De belevenissen van één hoofdpersoon. Bij meerdere verhaallijnen zijn er verschillende hoofdpersonen die hun eigen problemen op te lossen hebben.

Perspectief en vertelsituaties

- **De ik-vertelsituatie**

Je ziet als lezer alles door de ogen van het ik-figuur. Je weet als lezer ook niet meer over het verhaal dan de gedachten en waarnemingen van de ik-figuur.

- **De personale vertelsituatie**

Ook hier zie je de gebeurtenissen door het oog van één persoon. Het verschil is dat hier de hij- of zij-vorm is gebruikt.

- **De alwetende of auctoriale/auctoriële vertelsituatie**

Er is een verteller die van bovenaf het verhaal overziet en alles weet van de personages en gebeurtenissen, maar ook het verleden en de toekomst. Hij vertelt het verhaal als een alwetende verteller en beschrijft wat er gebeurt.

- **De meervoudige vertelsituatie**

Je ziet de gebeurtenissen door de ogen van verschillende vertellers. Je kijkt steeds met verschillende personages mee. Er is dus sprake van perspectiefwisseling.

→ meervoudige ik-vertelsituatie

→ meervoudige personale vertelsituatie

Spanning

- **Open plek**
Een gedeelte van het verhaal wordt voor de lezer verborgen gehouden (om het spannend te houden).
- **Sturingsmechanismen**
Open plekken en spanningsverhogende trucs zijn nodig om de lezer te beïnvloeden en van hem een actieve lezer te maken. Trucs om de spanning te verhogen zijn bijvoorbeeld: situatie of omgeving gevaarlijk maken, vermoedens te laten ontstaan, het verhaal vertragen of het vervolg op een gebeurtenis juist nog even uitstellen, een onverwachte wending geven of een informatievoorsprong.
- **Globale spanning**
Spanning die het hele boek door blijft bestaan.
- **Lokale spanning**
Een bepaalde situatie in het boek is spannend. Het wordt dan vrij snel weer duidelijk hoe dat afloopt.
- **Op het verleden gerichte spanning**
Het draait om iets wat in het verleden gebeurd is.
- **Op de toekomst gerichte spanning**
Het draait om wat er in de loop van het verhaal zal gaan gebeuren.
- **Spanningsboog**
De periode tussen het begin en het einde van de spanning.
- **Actiespanning**
Het verhaal is spannend door wat er gebeurt.
- **Psychologische spanning**
Het verhaal draait om de angsten en gedachten van de personages.

Personages

- **Hoofdpersoon**
Je komt veel over hun innerlijk te weten. Je weet wat ze denken en voelen. Ze veranderen vaak in de loop van het verhaal (door een situatie).
- **Bijfiguren**
Hebben vaak maar een paar kenmerken en veranderen niet of nauwelijks in de loop van een verhaal.
 - medespelers (hebben een rol in het verhaal)
 - figuranten (zijn alleen vulling voor het verhaal)
- **Round characters** (karakters)
Uitgewerkte verhaalfiguren
- **Flat characters** (types)
Niet-uitgewerkte verhaalfiguren
- **Relaties**
Tussen verhaalfiguren bestaan relaties die in de loop van het verhaal kunnen veranderen.
- **Normen en waarden/eigenschappen**
Personages kunnen dichterbij jou komen te staan als je de opvattingen met het personage deelt.

Ruimte

- Kan de omgeving van de gebeurtenissen concreet en daardoor voorstelbaar maken.
- Een bepaalde sfeer oproepen.
- Het thema van het verhaal ondersteunen (geïsoleerd in afgesloten ruimte of juist een wijds landschap)
- Verband hebben met de opbouw (en verloop) van het verhaal.